

Timo Montonen

Henki oikealla hetkellä

Kirjoittamisen opettajaksi

Korrehtuuri 3

Kootut, korjatut ja kommentoidut teokset

3

HENKI OIKEALLA HETKELLÄ KIRJOITTAMISEN OPETTAJAKSI

Korrehtuuri 1–6:
Kootut, korjatut ja kommentoidut teokset

Omistus

Omistan tämän kirjan opiskelijoilleni.¹

Motto

*"Timo on kuin henki, joka aina ilmestyy juuri
oikealla hetkellä."*

Kirjailija Marjo Vilkki²

KORREHTUURI

1 HÄRSKIÄ SILMÄÄ: ESIKOISKIRJAILIJAKSI

2 TUHAT AJATUSTA: OMAN ELÄMÄNSÄ KIRJURIKSI

3 HENKI OIKEALLA HETKELLÄ: KIRJOITTAMISEN OPETTAJAKSI

4 KOLME MAAILMAA: PARKINSON-AKTIVISTIKSI

5 PELASTAJA: OIKEAKSI KIRJAILIJAKSI

6 JOKU MUUKIN KUIN POIKANI: TOIMITTAJAKSI

TIMO MONTONEN

3

HENKI OIKEALLA HETKELLÄ

KIRJOITTAMISEN OPETTAJAKSI

Korrehtuuri 1–6:

Kootut, korjatut ja kommentoidut teokset

© 2024 Timo Montonen

Kustantaja: BoD • Books on Demand GmbH, Helsinki, Suomi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-80-8330-6

Sisällys

I KIRJOITTAMISEN OPETTAJAKSI.....	13
II KORREHTUURI	17
III OPPIVUOTE(E)NI KANSANOPISTON OPETTAJANA.....	21
1 Ensikosketus Dante-Akatemiaan	23
2 Dante -Akatemian synty	25
3 Opetussuunnitelmia ja toimintaa.....	28
4 Opiskelijoita ja oppimista.....	30
5 Muuttiko kansanopisto elämäsi?	32
IV ANNA VAPAANA VERKOSSA	35
1 Siunaantunut.....	37
2 Alku.....	39
3 Timo	40
4 Ymmärrys.....	41
5 Petteri	43
6 Seppo	44
7 Mertzi.....	45
8 Keskustelu	46
9 Tunteet.....	47
10 Tuli	49
V PALMENIAN KIRJOITTAJAKOULUTUS VERKOSSA	51
1 Johdanto	53
2 Simulaatiosta.....	54
3 Verkkokurssiympäristöt ja kirjoittajakoulutus	55

4 Jatkopaikka-kokemuksia.....	57
5 Kirjoittajakoulutuksen viisi tehtävää	59
6 Kysymyksiä ja vastauksia ohjauksesta	64
7 Päättäviä huomautuksia	73
VI VERKKO-OPISKELIJAN OPAS	75
Kiitokset	77
1 Johdanto	78
Mihin tarvitaan verkko-opiskelun opasta?	79
Kenelle tämä opas on tarkoitettu?	80
Kirjan aineisto.....	81
Mikä verkkokurssi on?	82
Lukuohjeita	85
Viisi ohjetta verkko-opiskeluun.....	86
Pohdittavaksi.....	87
2 Motiivit ja motivaatio	88
Miksi opiskella verkkokurssilla?	89
Arkisia syitä.....	90
Sisäinen motivaatio tärkeintä	92
Keinoja motivaation herättämiseen ja ylläpitämiseen	94
Pohdittavaksi.....	95
3 Aika ja paikka	96
Varaa aikaa opiskeluun.....	97
Kiirettä ja mukavuudenhalua	99
Aikataulut kohdalleen.....	100
Kuinka usein on tarpeeksi?	102
Jos aika ei riitä	103

Missä opiskelet?.....	104
Opettajat omalla ajallaan ja tahollaan.....	105
Pohdittavaksi	106
4 Oppimateriaalit ja toiminnot.....	107
Oppimateriaali kansioon.....	108
Opiskeluohjeet	109
Jaksot.....	110
Arkisto	112
Muu oppimateriaali	113
Toimintoja vuorovaikutukseen	114
5 Harjoitukset ja palautteet.....	120
Tieto jalostuu taidoksi	121
Aikaa ja aikataulutusta	122
Tekstejä työstä ja omista aiheista	123
Muiden teksteistä oppii.....	125
Hidas vai nopea palaute?	127
Palautteen antajan paneutuneisuus	128
Silkkihansikkain vai märällä rätillä?	129
Palautteen vastaanotto	130
Vertaispalaute opiskelumenetelmänä	132
Paradoksi: kun annat, niin saat	134
Pohdittavaksi	135
6 Tunteet ja riippuvuus	136
Verkkokurssi tulvillaan tunteita	137
Vieraudesta tuttuuteen.....	139
Opettajallakin on tunteensa	140
Ihastumisia ja huolehtimisia.....	141
Tunteiden jakamista.....	142

Inhoa, ikävää ja kiusallisuutta.....	143
Pakko päästä kurssille	145
Pohdittavaksi	146
7 Ryhmä ja vuorovaikutus	147
Ryhmä syntyy, toimii ja purkautuu	148
Ryhmän koko vaihtelee.....	150
Mikä on sinun roolisi verkkoryhmässä?	151
Ohjaajan roolit keskusteluissa	152
Hiljaiset keskustelijat	153
Yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutusta	154
Mitä jää?	155
Pohdittavaksi	156
8 Oppiminen ja ohjaus	157
Tietoa, taitoa, toimintaa.....	158
Oivaltavaan ohjaussuhteeseen.....	160
Ohjauskeskustelun välineitä	161
Ohjaavat sähkö- ja sisäpostiviestit	163
Miten suhtaudut ohjaukseen?	164
Pohdittavaksi	166
9 Kertaus ja arviointi	167
Anonyymi arviointi	168
Arviointi on myös opitun kertaamista	169
Mitä voit tehdä kurssin kehittämiseksi?	170
Pohdittavaksi	171
Liite: Palmenian kirjoittajakoulutus.....	172
Viidellä sanalla	173
Osaavat opiskelijat	175

Verkkokurssit kehittyvät.....	176
Kurssitarjonta	176
Tilauuskoulutukset	178
Kaksi prosessia	178
Pohdittavaksi	182
Kirjallisuutta.....	183
VII PALMENIAN KIRJOITTAJAKOULUTUKSEN TUHO	185
[Roots]	187
1 Kirjoittajakoulutuksen perustukset	187
Kirjoittaminen on olemassaoloa	189
Omaa kokonaisuutta luomaan	190
Verkko-opiskelu valtina.....	192
Huippuhetket ja kirjoittamisen kulta-aika.....	193
[Rocks].....	195
2 Kirjoittajakoulutuksen rakentaminen	195
Kahdenkymmenen vuoden yö.....	197
Verkko-opiskelun arkea	227
Oikotie julkaisemiseen?	230
[Ruins].....	241
3 kirjoittajakoulutuksen raunioilla	241
Markkinointi ja työn mielekkyys	243
Hybris	245
Miten sinua rakastinkaan.....	247
Simulointia vai vatulointia?	250

Simulaatio	255
Suruaika	257
Mona-Lisan haukotus.....	259
Tilapäivityksiä ad infinitum	262
VIII PAREMPAAN ELÄMÄÄN	263
HERÄÄMINEN.....	265
1 Sata kiloa ja elämä on tässä.....	267
2 Pettymys, huijaus ja uusi idea.....	293
3 Maltilla eteenpäin	301
4 Ruumiillisuudesta.....	303
5 Täällä taas!	304
6 Ysikympin alle.....	307
7 Rautakuuri	320
8 Painonhallintaryhmässä.....	330
9 Käsikirjoitus valmiiksi.....	344
IHMISET	359
10 Toinen kierros, toinen käsikirjoitus	361
11 85 kiloon!	378
12 Ratkaisujen aika?.....	392
13 Kevätpäiviä ja uusia ihmisiä.....	413
14 Asiat järjestyvät	436
15 Pyörremyrskyn silmässä.....	454
16 Helle ja kangastus	469
17 Kymmenen vuotta Palmeniassa.....	475
18 Läppäri	490
19 Odottamattomia tekoja.....	496
20 Pimeää päin	502
21 Kirjoja ja kirjailijoita	508

TYÖPÄIVÄKIRJA	525
22 Kaksi käsikirjoitusta.....	527
23 Mielipidekirjoituksia.....	535
24 Työtä ja tointa	544
25 Parkinson-viikko	560
26 Johan nyt on perkele!	575
27 Synkkää sanomaa.....	589
28 Lomalla	596
29 Uusia ajatuksia.....	601
30 Käsikirjoitukset kirjoiksi.....	610
 IX KIRJOITTAMISEN VERKKOKURSSILLA	 613
1 Yliopiston jälkeen.....	615
2 Työtä ja heittäytymistä	617
3 Pieni vinkki	620
4 Luulo.....	624
5 Tekstin tuuhentaminen	627
6 Kevätpuhe	629
7 Tiedote	633
8 Sähköpostin kirjoittamisesta.....	635
9 Käsikirjoituksista ja lausunnoista	638
10 Kurssi kontrollissa ja vauhtia sfääreistä.....	639
11 Loppuraportti: Arvio kurssin toteutumisesta	644
12 Kirjoittamattomat käsikirjoitukset	646
13 Lyhyt vastaus.....	649
14 Todistuksista.....	650
15 Plus Jatkoilla	653
16 Yksinkertainen yhtälö.....	655
17 Sydämeltään kirjoittamisen harrastaja	657
18 Syvälle sukeltava opiskeluohje.....	660

19 Päivittäjän sana.....	662
20 Grafomaniasta	663
21 Uudistettui kurssi	665
22 Mitä kirjoittajakoulutus on – mitä se ei ole?	666
X LOPPUVIITTEET, KOMMENTIT, SISÄLLYSLUETTELOT.....	668

I KIRJOITTAMISEN OPETTAJAKSI

"Tykkäsin verkkokirjoittamisen opiskelu -osuudesta Annoineen. Se oli hyvä havainto, että aika paljon voi tapahtua silloin kun ei mitään tapahdu. Olitte saaneet Mertzi Bergmanin kanssa aiheesta aikaiseksi toimivan dramaattisen novellin."

Kirjailija, dramaturgi Riikka Takala³

1

Tulen kirjoittamisen opettajaksi 33-vuotiaana, vuonna 1990, tuoreena **Maisteri Montosena**, joka aloittaa ilman muodollista pätevyyttä, ilman minkäänlaista opettajavalmennusta, kansanopistossa luovan kirjoittamisen ja kirjallisuuden opettajana. Näyttöinä työn kelpolliseen suorittamiseen ovat kirjallisuustieteen yliopisto-opinnot, hakemukseen kirjoitettu opetussuunnitelma, kuusi vuotta aiemmin julkaistu esikoisromaani ja nippu lehtiartikkeleita. Heti ensimmäisenä päivänä, kun opistolla aloittavat kirjoittajalinjan ja kodinhoitajalinjan opiskelijat ja opettajat tekevät bussiretken Harjavaltaan Emil Cedercreutzin museoon, Maisteri Montonen kiinnittää huomiota tulevaan puolisoonsa, tummatukkaiseen naiseen, vaihtaa pitkiä katseita ja pyrkii juttusille. Opiskelijat alkavat nimittää häntä **Montuksi**.

2

*Korrehtuurin osan 3 Henki oikealla hetkellä: Kirjoittamisen opettajaksi aloittaa katsaus, joka ajoittuu muutoksen aikaan, opiskelijasta työelämään siirtymiseen. "Oppivuote(e)ni kansanopiston opettajana antaa viitteitä lähtökohdistani opettajana.⁴ Haastattelin sen kirjoittamista varten silloista luovan kirjoittamisen opettajakollegaani, kirjailija **Kari Levolaa**, sittemmin Suomen kirjailijaliiton puheenjohtajaa (20002-2008), journalismin opettajaa, sittemmin tohtoriksi väitellyttä, toimittaja **Aimo Ruususta** sekä Turun kirjamesujen perustajaa ja pitkäaikaista puuhamiestä, kirjailija **Kari J. Kettulaa**, joka Dante-akatemian taustavaikuttajana ensimmäisenä opettajasyksynäni vieraili opistolla.*

3

Kolmas osa esittelee kirjoituksia kirjoittajakoulutuksen ja kirjoittamisen maailmasta, erityisesti verkko-opetuksen tantereilta.⁵

Luettavana on kaksi artikkelia kirjoittamisen verkko-opetuksesta, ensin ”Anna Vapaana verkossa” vuodelta 2000, kertomuksen muotoon kirjoitettu artikkeli yhdessä **Mertzi Bergmanin**⁶ kanssa, noiden vuosien tärkeän yhteistyökumppanin.⁷

Toinen artikkeli on ”Palmenian kirjoittajakoulutus verkossa – huomautuksia ohjauksesta”, joka kirjoittaessani laajeni nimeään kattavammaksi, huomautuksia systemaattisemmaksi kuvaukseksi ajankohdan, vuoden 2003, kirjoittajakoulutuksestani verkossa – tai oikeammin kirjoittajakoulutuksestamme, sillä enhän sitä yksi tehnyt: oli muita suunnittelijoita, **Tuulikku Kuurne**⁸ ja **Harri Paasio**⁹, jotka myös opettivat, sekä iso liuta opettajia.¹⁰ **Matti Kauppi** toimi kolleganani lähinnä tilauskoulutusten suunnittelijana ja oli tärkeä keskustelukumppani, jonka kanssa saatoin pallotella ajatuksia pitkäksi venähtäneillä lounastauoilla.¹¹

4

Tämä osa esittelee myös kolme kirjaa, jotka ovat *Verkko-opiskelijan opas* vuodelta 2008, *Palmenian kirjoittajakoulutuksen tuho* vuodelta 2016 ja *Parempaan elämään* vuodelta 2011. Kirjat eivät ole tässä ilmestymisvuoden mukaisessa kronologisessa järjestyksessä, mutta halusin niputtaa yhdeksi jatkumoksi *Korrehtuurin* kolmannen osan ensimmäiselle puoliskolle olennaisen verkko-opiskelusta ja -opettamisesta Helsingin yliopistossa työskennelleessäni kirjoittamani aineiston, joka kertoo yhdestä keskeisimmistä elämäntehtävistäni.

Parempaan elämään -muutospäiväkirjassa puolestaan kuvaan elämäntilannettani vuosina 2009–2011, ja teen sen laajasti, muutenkin kuin vain verkko-opetuksen toteuttajana ja kirjoittajakoulutuksen suunnittelijana: Parkinson-potilaana, järjestöaktiivina, kolumnien ja blogipostausten kirjoittajana, kustantamoa etsivänä, käsikirjoituksiaan kirjoittavana kirjailijana, aviomiehenä ja perheenisänä.

Osan päättää tuore katsaus ”Kirjoittamisen verkkokurssilla”. Vuodesta 2000 olen suunnitellut kirjoittamisen verkkokursseja ja opettanut Kriittisessä korkeakoulussa, jossa opettajina kurseillani ovat lisäksi olleet kirjailijat **Riikka Takala, Markku Karpio, Mika Terho, Juhani Känkänen ja Petteri Paksuniemi**. He kaikki ovat toimineet myös *Korrehtuurin* esilukijoina, mistä olen heille kiitollinen.

Kirjoittaminen on olemassaoloa, väitän *Korrehtuurin* ensimmäisen osan esipuheessa ja toistan ajatuksen toisessa osassa omaelämäkerrallista kirjoittamista käsitellessäni. Olemassaoloa on opettaminenkin. Lisäksi opettaminen on vuorovaikutusta ja on tulvillaan tunteita. Kuten on kirjoittaminenkin.

Olen aina suhtautunut intohimoisen paneutuvasti niin kirjoittamisen opettamiseen kuin omaan kirjoittamiseeni, välillä osaamisen rajamailla horjuen, omia kykyjäni epäillen, välillä taas täynnä hallinnan tunnetta, jonka voimin vaikeudet ovat talttuneet voitettaviksi. Ja välillä, se minun on myönnettävä, arkisesti uutta tekstiä puurtaen, mutta silloinkin useimmiten voimaa saaden – en ainoastaan lukijoideni satunnaisista mutta aina ilahduttavista palautekommenteista – vaan ennen kaikkea opiskelijoistani, ahkerista, paneutuvista, viisaista mutta samaan aikaan voimalla tuntevista ja persoonansa peliin panevista kirjoittamisen opiskelijoista ja heidän yllättävistä, ennakkoasenteet rikkovista kirjoituksistaan ja aina yllättäen myös opastajensa, kirjoittamisen opettajien, heikkouksiin, haavoihin, kipukohtiin sattuvista sanallisen tikarin pistoistaan ja sisuskalut paljastavista röntgenkatseista kirjallisista oivalluksistaan.

Turhaan tämä korrehtuurin osa ei ole omistettu kaikille kirjoittamisen opiskelijoilleni – heidän merkityksensä on ollut suurempi kuin he arvaavatkaan, vaikka en läheskään aina ole esiintynyt aikuiskasvatuksen malliopettajana vaan monenlaisia villejä kirjoitusharjoitusideoita kokeilevana, elämyshakuisena heittäytyvän kirjoittamisen ohjaajana.¹²

Miksi tämä kirja on tarpeen? Lukijalle teos tarjoaa tietoa ja kokemuksia kirjoittamisen opetuksesta, erityisesti verkko-opettamisesta ja -oppimisesta. Itselleni tämän *Korrehtuurin* osan toimittaminen on antanut mahdollisuu-

den pohtia opettajuuttani, opettajan urani lähtökohtia kansanopistosta alkaen ja vaihteita eri oppilaitoksissa, myös viimeisintä vaihetta Kriittisessä korkeakoulussa.

Kiitokset Riikka Takalalle, joka luki tämän kirjan ennakkoon. Loppuviitteissä on muutamia Riikka Takalan kommentteja.

Vantaalla 25.9.2024 Timo Montonen

”Tykkäsin verkkokirjoittamisen opiskelu -osuudesta Annoineen. Se oli hyvä havainto, että aika paljon voi tapahtua silloin kun ei mitään tapahdu. Olitte saaneet Mertzin Bergmanin kanssa aiheesta aikaiseksi toimivan dramaattisen novellin.” Kirjailija, dramaturgi Riikka Takala

Korrehtuuri 1–6: Kootut, korjatut ja kommentoidut teokset kokoavat teemoittain yhteen julkaisuja, kaunokirjallisia teoksia, tietokirjoja, artikkeleita, lehtijuttuja ja sosiaalisen median päivityksiä. Timo Montonen kommentoi tuotantoaan loppuvitteillä, joissa kertoo teosten synnystä, vastaanotosta ja asemasta tuotannossa.

Korrehtuurin kolmas osa sisältää kirjoittamisen opettamiseen, erityisesti kirjoittamisen verkko-opettamiseen liittyviä kirjoja ja kirjoituksia. ”Kaikille kirjailijan urasta haaveileville ja siihen pyrkiville ovat Montosen nyt valmiiksi tulevat Kootut teokset lähes pakollista luettavaa. Montonen kuvaa kirjailijaksi pyrkimisestä, kirjailijana olemisesta ja kirjoittamisen opettamisesta kaiken, mitä yhden ihmisen osaksi vain kuvitella saattaa.” Kirjailija Mika Terho

Timppa Voima-Villet -pihaporukan perustaja Plagiaattori Lantsari Veikkausvoittaja
Montonen Runoilija Timo W.C. Montonen Bändin johtaja Laulaja Monde
Kaunokirjailija T. Montonen Tietokirjailija Toimittaja Kolumnisti Pakinoitsija
Bloggaaja Oman elämänsä kirjuri Timo M Kustantaja Kirjakauppias Timo
Tapahtumajärjestäjä Mesenaatti Puhuja Keskustelija Tuhkimo Puheenjohtaja
Suunnittelija Ryhmänjohtaja Taiteilija Esiintyjä Pasifisti Aseistakieltäjä
Parkinson-aktivisti Antroposofi Kulttuuriantropologi Filantrooppi
Filosofian maisteri Vuoden brändääjä Kirjoittamisen opettaja Hahmo
Identeetti kirjoittamisessa Tinde Tuhoon tuomittujen kirjailijoiden pelastaja
Timsku Henki oikealla hetkellä Timo Montonen

KORREHTUURI

1 HÄRSKIÄ SILMÄÄ: ESIKOISKIRJAILIJAKSI

2 TUHAT AJATUSTA: OMAN ELÄMÄNSÄ KIRJURIKSI

3 HENKI OIKEALLA HETKELLÄ: KIRJOITTAMISEN OPETTAJAKSI

4 KOLME MAAILMAA: PARKINSON-AKTIVISTIKSI

5 PELASTAJA: OIKEAKSI KIRJAILIJAKSI

6 JOKU MUUKIN KUIN POIKANI: TOIMITTAJAKSI

